

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

54-2

BRNO 2013

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 54

Vě umě 3

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editor, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Kovový závěsek ve tvaru zvířete (viz obr. 5 na str. 136)
Metallic animal figurine pendant (see Fig. 5 on page 136)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2013

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2013 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

a byla často druhotně složena z románských architektonických prvků a pečlivě opracovaných kvádrů pocházejících z blízké baziliky sv. Prokopa.

Pochozí, odpadní a sídlištní vrstvy nádvoří obsahovaly velké množství mobiliáře ze 13.–20. století, především keramiky. Keramika byla jednak stavební (prejzy, cihly i dlaždice), jednak šlo o zlomky velice rozmanitých tvarů stolních, kuchyňských a zásobních nádob. Překvapivým zjištěním je skutečnost, že některé tvary nádob plně odpovídají keramice tzv. „severomoravského výrobního okruhu“. Velmi rozsáhlá je nalezená kolekce kostí hospodářských zvířat. Mezi kovovými nálezy byly nejběžnější železné hřebky i kování a z jiných předmětů je možné upozornit na militária (šipky kuší a luků), drobné stříbrné a měděné mince a bronzové součásti oděvu a ozdoby.

Milan Vokáč, David Zimola

Resumé

Třebíč (Kat. Podklášteří, Bez. Třebíč), „Schloss“. Mittelalter, Neuzeit. Kloster, Schloss. Rettungsgrabung.

UHERSKÉ HRADIŠTĚ (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

Prostřední ulice, č. p. 41. Barokní období. Studna. Záchraný výzkum.

V měsíci květnu 2012 proběhl archeologický výzkum při stavebních pracích na rekonstrukci pavlačového domu č. p. 41 v Prostřední ulici v Uherském Hradišti. Lokalita se nachází v historickém centru města Uherské Hradiště mezi ulicemi Prostřední a Zelným trhem. Jedná se o řadový jednopatrový dům na jihozápadní straně ulice Prostřední. Přístup do obytné části předního domu je možný zadním

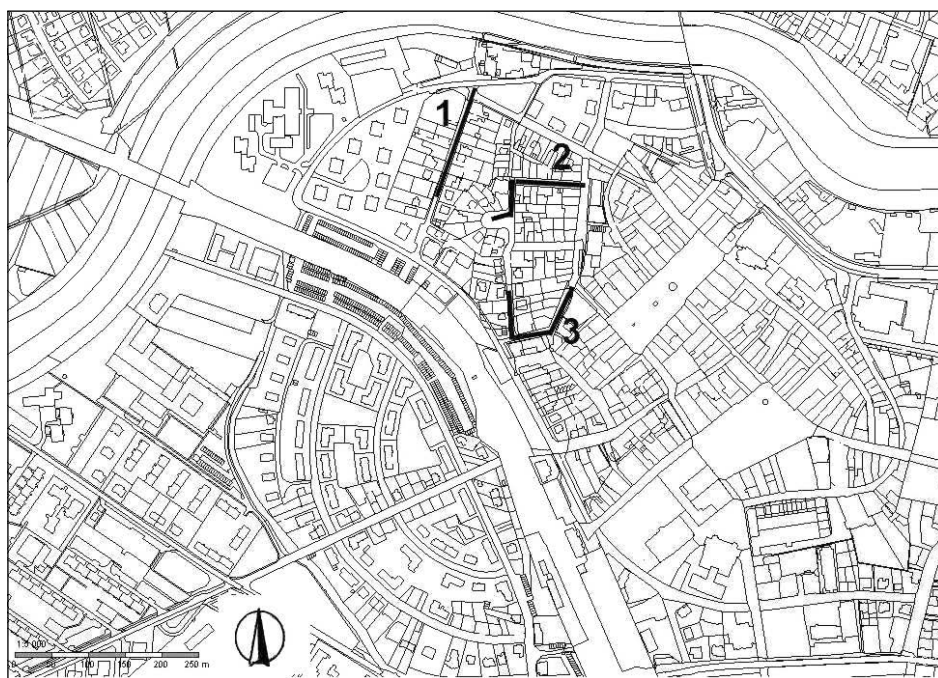
domem a přes dvůr ze strany Zelného trhu, kde na vstup navazuje jednoramenné křivočaré schodiště s vřetenovou zdí. Na dům při ulici navazuje po pravé straně dvorní křídlo se zadním okoseným nárožím připojené užším krčkem. Za ním se nachází jednopatrový obytný dům orientovaný k Zelnému trhu, v přízemí s průjezdem. Dnešní stavební podoba předního domu pochází z 19. století. Je vystavěn na místě domu staršího, který je známý na mapě stabilního katastru z roku 1824 ještě bez existence dvorního křídla. Zadní dům při Zelném trhu pochází také z konce 19. století. Oba domy byly přestavěny v letech 1901–1902, z této úpravy pochází byty v patře i dnešní schodiště domu u Prostřední ulice. Starší přední dům má novorenesanční fasádu dochovanou v patře, mladší zadní dům je orientovaný do Zelného trhu. Oba domy jsou propojeny dvorním křídlem, které je nedílnou součástí dochované kompozice.

Jako nejstarší vlastník domu č. p. 41 (původně č. 52) je uváděn zlatník Emerich k roku 1595, dále jsou známi Adam Pišťalka a Jan Kapusta. Po jeho smrti dům koupil roku 1621 Jan Wintermann a roku 1628 Jiří Nosál, který jej držel ještě roku 1634. K roku 1678 je známý majitel Antonín Erna, jehož dědici prodali dům perníkáři Pavlu Winklerovi. Roku 1774 je majitelkou jeho vdova Marie Anna Sänderová, roku 1821 Ignác Špiler junior, roku 1853 František Friedl, 1870 Johann a Caroline Breyer (Fišer 1921, 201).

Při úpravách zadní části traktu domu blíže k Zelnému trhu byla po skrytí stávající dlažby odkryta studna, respektive její kamenné okružní o vnitřním průměru 103 cm. Studna byla překryta menší valenou klenbou z pálených cihel. Na dně studny byla patrná voda. Prostým měřením byla zjištěna hloubka na dno 565 cm. Vzhledem ke kamenné konstrukci studny bylo přistoupeno ke zjišťovacímu archeologickému výzkumu.

Obr. 127. Uherské Hradiště. Oprava kanalizace (stoky AV-2, AV-6a, AV-6c), září – prosinec 2012. Poloha liniových výkopů: 1. ulice Menclovice, 2. ulice Žerotínova – Na Baště, 3. ulice Dlouhá – Na Baště.

Abb. 127. Uherské Hradiště. Reparatur der Kanalisation (Kanäle AV-2, AV-6a, AV-6c), September – Dezember 2012. Position der Liniengraben: 1. Menclovice-Straße, 2. Žerotínova-Straße – Na Baště-Straße, 3. Dlouhá-Straße – Na Baště-Straße.

Po odčerpání vody ze dna (cca 50 cm) bylo zjištěno, že studna je odshora až dolů postavena z pískovcových kvádrů, ve spodní části velmi masivních, kladených nasucho, bez použití jakéhokoliv pojiva. Do dna studny, tvořeného písčítým materiálem promíšeným s úlomky cihel a dřev, byla zkušebně zaražena geologická sonda do hloubky cca 50–60 cm. Z tohoto důvodu se přikročilo k odčerpání veškeré vody ze studny a průběžnému čištění a odebírání dna (obr. 126). Veškerý odebraný materiál ze dna studny byl ukládán do barelů a následně byl podrobně zkoumán a tříděn. Tímto způsobem se podařilo snížit dno studny o dalších 40 cm a z vytěženého „zásypu“ získat cca 150 ks zlomků keramiky (převážně ze 17.–18. století), zvířecích kostí, částí želez a kusy dřev. Všechny tyto nálezy budou předmětem dalšího zpracování.

Dno studny bylo sníženo až po její základ tvořený masivním základovým dubovým rámem, který nesl celou konstrukci. Nacházelo se v hloubce 605 cm a sestávalo z naplavených písků, které sloužily jako přirozená filtrace vody.

Kromě průzkumu studny byly sledovány i výkopy pro uložení přípojek a kanalizace v zadní části traktu domu č. 41 ve směru do Zelného trhu. Výkopy byly vedeny v hloubce 70–205 cm v původních rýhách, s výjimkou koncové části při vyústění do Zelného trhu. Zde byla provedena pouze fotodokumentace a stratigrafická měření, protože se jednalo o výkopy vedené v navážkových a již jednou narušených vrstvách.

Archeologický výzkum zadní části traktu č. p. 41 přinesl zajímavý poznatek nálezem unikátní kamenné studny. Studna objevená v zadní části traktu domu měla původní hloubku 605 cm, vnitřní průměr 97–103 cm a byla celá postavena na masivním dubovém trámu víceméně čtvercového půdorysu. Zdivo studny bylo zhotoveno z pískovcových kvádrů a opracovaných kamenů. Zejména ve spodní části studny, kde byly použity opracované kvádry o rozměrech 40 x 25 cm, je možné uvažovat i o jejich původním umístění například v městském opevnovacím systému. Směrem k ústí studny již byly kameny menší, převážně nepravidelného tvaru. Otázkou zůstává datování vzniku studny, můžeme ji rámcově zařadit do 17.–18. století. Tomu by odpovídal i zlomkový keramický materiál objevený u dna studny, jenž bude předmětem dalšího zpracování.

Miroslav Vaškových

Literatura

Fišer, B. 1921: *Uherské Hradiště. I. Topografie.* Uherské Hradiště: Karel Novotný.

Resumé

Uherské Hradiště (Bez. Uherské Hradiště). Barock. Brunnen. Rettungsgrabung.

UHERSKÉ HRADIŠTĚ (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

Ulice Menclovice, parc. č. 1168/3; 110/14. 19. století. Město. Záchranný výzkum.

Lokalizace: linie mezi dvěma body S-JTSK: 1. (X-538080.2110, Y-1180614.0730), 2. (X-538 140.4670, Y-1180 784.3387).

V souvislosti s rekonstrukcí kanalizace došlo v září až listopadu 2012 k archeologickému dohledu na trase výkopu v ulici Menclovice, a to od jejího vyústění na Moravním náměstí (na severu) až po šachtu u domu číslo popisné 962 (na jihozápadě; obr. 127:1). Jednalo se o liniový výkop o délce 180 m, šíři minimálně 1 m. Hloubka výkopu dosahovala od 4,5 m na severu po maximálně 3,0 m na jihozápadě. Lokalita se nachází na severozápadě katastru Uherského Hradiště, mimo historické jádro, ale ještě v ochranném pásmu městské památkové zóny. Jednalo se původně o nezastavěnou plochu předměstí západně středověkých a posléze barokních hradeb, ze severu a západu ohraničenou meandrující Moravou. Odpadní vrstva v místě vyústění ulice Menclovice z Moravního náměstí vznikla na vnější straně někdejšího barokního bastionu. Z vrstvy byly získány tři novověké střepy (včetně zlomku z porcelánové pokličky), datované do 19. století (Menoušková 2012a).

Ulice Žerotínova, Na Baště, Dlouhá, parc. č. 653/14; 653/13, 653/10. Pozdní středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Lokalizace: dvě linie vymezené body S-JTSK: úsek ul. Žerotínova – Na Baště 1. (X-537937.00, Y-1180766.00), 2. (X-538033.00, Y-1180761.00), 3. (X-538034.00, Y-1180802.00), 4. (X-538059.00, Y-1180816.00), 5. (X-538064.00, Y-1180813.00); úsek ul. Dlouhá – Na Baště 1. (X-537950.00, Y-1180901.00), 2. (X-537979.00, Y-1180964.00), 3. (X-538030.00, Y-1180976.00), 4. (X-538036.00, Y-1180951.00), 5. (X-538040.00, Y-1180911.00).

V souvislosti s opravami kanalizace došlo v listopadu až prosinci 2012 k archeologickému dohledu na trase výkopů na severozápadě intravilánu města. Jednalo se o úsek ulic Žerotínova – Na Baště a ulic Dlouhá – Na Baště (obr. 127:2, 3). Nadmořská výška se pohybovala mezi 178,55–178,87 m n. m.

Výkop v úseku Žerotínova – Na Baště začínal při vyústění ulice Žerotínova z křižovatky s ulicí Dlouhou, pokračoval západním směrem a od křižovatky s ulicí Na Baště dále na jih k šachtě před parc. č. 438, odtud jihozápadním směrem k šachtě uprostřed parku. Celková délka tohoto úseku činila 165,7 m, výkop dosahoval minimální šíře 1,2 m a hloubky kolem 2–3 m. Ulice Na Baště je k roku 1803 připomínána jako Žabárna – Froschlackgasse, později jako Antonínská (Čoupek 1984, 9) s odkazem na označení barokního bastionu, který zde sával a jehož půdorys je stále patrný v parcelaci dané oblasti. Jednalo se původně o nezastavěnou plochu západně středověkých hradeb, ze severu a západu ohraničenou meandrující